

Recenze na text Niektoré z úskalí evolučnej ontológie

Zdenka Sokolíčková

Envigogika 8 (3) – Recenze

Text P. Saba a L. Sabové dobře vystihuje slabiny v mnohém inspirativní koncepcí Josefa Šmajse, kterou tento filosof vypracoval a následně bohužel jen minimálně rozvíjel v návaznosti na její věcnou kritiku. Ztotožňuji se s názorem autorů, že Šmajsova evoluční ontologie vychází z oprávněného znepokojení, avšak její ústřední teze, totiž bytostná protipřírodnost kultury, je exces. Zaprvé, jak ostatně ukázala kulturní antropologie a další vědy o kultuře, kultura se z přírody vyvinula a stále vyvíjí, nestojí tedy *radikálně* (neboli od základu, od kořene) proti ní. Existují jistě takové projevy kultury, které přírodě škodí (např. neoliberalistická iluze o možnosti zpeněžit cokoliv, i vzduch nebo čistou vodu), ale existují i takové, které jsou k ní ve vztahu neutrálním (např. v textu zmiňované projevy uměleckého ducha) či dokonce pozitivním (např. myšlenka ochrany přírody).

Autoři přehledně prezentují čtyři body, o které opírají svou kritiku. Výhrady, respektive otázky mám k třetímu z nich, totiž ke zkušenosti a *selskému rozumu* při rozlišování *kultury* a *antikultury*. Proč zavádět nový pojem antikultury? Vznikal by tak třetí systém, vedle toho přírodního a kulturního bychom tu měli systém antikulturní, jehož hranice by měl určovat selský rozum (kterým se např. v právních sporech těžko argumentuje). Kultura je termín nehodnotící a jak už bylo řečeno, její součástí jsou i takové ideje, normy a artefakty, které člověku nebo přírodě neprospívají. Zvláštní vymezení tzv. antikultury se mi pro debatu nezdá přínosné.

Vítám obranu antropocentrismu; ukázkou radikálního odmítnutí antropocentrismu je např. manifest [Only one solution](#), podle kterého chronicky nepoučitelný člověk způsobuje sám sobě, mimolidským zvířatům a přírodnímu světu obecně tolik utrpení, že *jediným řešením* je zánik lidského druhu. Takový postoj je postaven na beznaději a touze zbavit se odpovědnosti jednou provždy, zatímco soudobý svět, a na tom bych se předpokládám s autory také shodla, potřebuje více než cokoliv jiného právě *naději* a *odpovědnost*.

Doporučuji text k publikování, neboť se domnívám, že může přispět k plodnému rozvinutí diskuse. Je škoda, že se environmentalisté tak často rozcházejí na poli teorie (viz otázka *Je, nebo není kultura protipřírodní?*), místo aby utvořili napříč teoretickými tábory jednotné hnutí s konkrétními politickými dopady.

V Praze, 9. srpna 2013

Mgr. Zdenka Sokolíčková, Ph.D. M.A.

**Pracuje na Katedře kulturních a náboženských studií Univerzity Hradec Králové,
e-mail: zdenka.sokolka@gmail.com**

Je mj. autorkou knihy Sokolíčková, Zdenka. Člověk v pokorném závazku vůči světu: studie z ekologické etiky. Červený Kostelec : Pavel Mervart, 2012.